

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II. VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 20 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 2 K.

ROČNÍK II.

V PRAZE, V LÍSTOPADU 1920.

ČÍSLO 7.

Dr. Jar. Čuřík:

O převodu závodního podílu při společnostech s r. o.

V poslední době vyskytly se případy, že při společnostech s ručením omezeným děje se převod závodního podílu společníků na osoby jiné jednostranným jednáním právním, tak zv. postupem.

Pochod tento není rozhodně správný.

Náš zákon o společnostech s r. o. ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z. nemá sice výslovného ustanovení o tom, jak se převod závodního podílu státi má, nýbrž ustanovuje všeobecně, že ku převodu jeho právním jednáním mezi živými je třeba notářského spisu. Jest proto třeba přihlídnouti blíže ku právní povaze takového převodu. Předmětem převodu jest závodní podíl, to znamená, nikoliv ciferně určitá pohledávka, nýbrž soubor všech práv, které společníku přináležejí na společnosti samé. S právy těmi spojeny jsou i povinnosti a závazky. Není tu proto jednoduchý postup pohledávky ve smyslu § 1392. obč. zák., neboť při postupu pohledávky postupuje se pouze právo. Právo to může sice býti omezeno tím způsobem, že pohledávka vázána jest na výpověď neb uplynutí určité doby neb na podmínku, omezení ta však nejsou ani povinnostmi ani závazky. Jedná se proto při postupu pohledávky pouze o postup práva a postup takový ovšem státi se může jednostranně.

Jinak tomu jest při postupu závodního podílu.

Nastupující společník stává se nejen vlastníkem práva na společnosti, nýbrž vázán jest veškerými závazky, které měl jeho předchůdce a které po případě teprve v budoucnosti na př. při příplatcích její stihnou.

Právo, kterého nabývá, není nikterak ciferně určité a cenu jeho dohadovati jest věcí spekulace nastupujícího společníka.

Proto také zákonodárce stanovil na toto právní jednání formu notářského spisu, které by zajistě k jednostrannému aktu třeba nebylo, která však jest tu předepsána proto, aby bylo bezpečně zjištěno, že společník nastupující zrale uvážil výhodu i nevýhodu spojenou nabýváním závodního podílu.

Důvod druhý, který uvádí Staub ve svém komentáři v § 15., že notářský spis předepsán jest proto, aby stíženo bylo obchodování a agiotage se závodním podílem, jest významu druhořadného.

Převod závodního podílu není proto jednoduchým jednostranným postupem práva, nýbrž smlouvou.

Názoru tomu nasvědčuje též pozůstalostní projednání a přikázání závodního podílu zemřelého společníka. Předmětem projednání není v tomto případě kmenový vklad společníků ciferně určený ve společenské smlouvě, nýbrž předmětem projednání jest a do inventáře pojat býti musí závodní podíl společníků bilančně zjištěný, který může diferovati a snad vždy také diferuje vkladem kmenovým. Mám za to proto, že notář, maje sepsovati spis o převodu závodního podílu, nemůže a nesmí zřizovati jednostranný »postup«, nýbrž za účasti obou stran řádnou smlouvu. Jednostranný spis pokládám za neplatný. Nepřípustnost jednostranného spisu jest zřejma zejména tehdy, když osoba, které se závodní podíl postupuje, s postupem nesouhlasí aneb třeba původně s ním souhlasila, později si to rozmyslí a závodní podíl převzítí nemíní. Pochybují, že by v tomto případě mohla býti pořadem práva donucena ku převzetí, neboť pro její závazek schází zákonný požadavek formy notářského spisu, a tak by se státi mohlo, že notář sepiše spis, který nemá žádného účinku.

Jest jisto, že stylisace § 476. zákona ze dne 6. III. 1906 č. 58 ř. z. není šťastnou a jest skutečně s podivem, že rakouský zákon o společnostech s r. o., jenž nápodobil tak houževnatě německoříšský zákon ze dne 21. dubna 1892 a 20. května 1898 nevyslovil se tak jasně, jak to učinil zákon německoříšský, který v § 15. výslovně stanoví, že ku převodu závodních podílů společníků jest třeba, aby uzavřena byla smlouva ve formě soudní neb notářské.

Když svého času dotazován byl rakouský ministr spravedlnosti po důvodu, proč v tomto směru uchýlil se zákon rakouský od německého, resp. proč zákon rakouský nevyjádřil se určitěji, odpověděl, že stalo se tak následkem nedopatření ministerského úředníka-referenta.

Také Bílý, Dr. Nesý a Dr. Vacek ve svém komentáři o společnostech s r. o. na stránce 332. výslovně hájí ná-

hled, že postup závodního podílu děje se ve formě smlouvy.

Mám za to, že ti kolegové, kteří sepisují o převodu závodního podílu spis jednostranně pouze s postupujícím společníkem, svádění jsou k tomu rozhodnutím správního soudního dvoru rakouského ze dne 21. února 1911 čís. 13.638 ex 1910 B č. 8118, které rozhodlo, že úplatné jednání takové má se zpoplatnit ve smyslu saz. popl. 32 lit. f podle stupnice II.

Nemohu s tímto rozhodnutím správního soudního dvoru vídeňského souhlasit a mám za správnější rozhodnutí dřívější ze dne 23. října 1909 č. 9197 B čís. 7132, dle kterého jednání takové má se zpoplatnit dle sazby popl. 32 lit. g dle stupnice III., neboť jde tu o převod souboru práv, tedy věci movité a zcizení věci movité podléhá poplatku dle stupnice III.

Emil Svoboda:

K výkladu § 16. zákona rozlukového.

Osnova zákona o reformě práva manželského byla při jednání v plenu sněmovny vážně změněna a porušena doplňky, vsunutými do § 16. Jsou to jednak slova: »ne třeba k rozluce souhlasu druhého manžela« v odst. II. lit. a), jednak slova: »Nejde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené a...« v lit. c). Na živém příkladě ukáží, jaké konce má podobné dodělávání zákonů v plenu a za obecné nepozornosti sněmovny.

Manželství skončilo dobrovolným rozvodem, který byl povolen před 13. červnem 1919. Manžel dopouštěl se cizoložství před rozvodem, po rozvodu žije v konkubinátě. Při rozvodu byly majetkové poměry manželčiny upraveny velmi chudě, ačkoli manžel jest bohat. Ale ponevadž tehdy dítě zůstalo u matky a dostávalo se jí také podpory na dítě, mohla s ním společně skromně žít. Po třech letech rozvodu žádal manžel o přeměnu rozvodu v rozluku dle §§ 15. a 16. zákona ze dne 22. května 1919 č. 320 sb. z. a nař. Na soudě jednáno bylo dle § 19. o novou úpravu výživného pro manželku, ale nabídka manželova jako nejistá a v jistém směru pokořující byla manželkou odmítnuta. Manžel prohlásil, že tedy k žádné změně v nesporném řízení nesvolí. Rozvedená žena omezila se na projevení nesouhlasu s rozlukou. Soud žádosti o rozluku vyhověl, dovolává se ustanovení § 16. lit. a), II. odst. (»Uplynula-li od provedení soudního rozvodu 3 léta, netřeba k rozluce souhlasu druhého manžela.«) Manželka nemá vlastního jmění a dítě po rozluce zůstane v rodině manželově. Manželka tedy dle § 19. omezena jest na manželův plat, smluvený před 3 lety.

Při bedlivé úvaze nemohu jinak, než mít za to, že soudnímu rozhodnutí nelze odporovat proto, že rozvod je dobrovolný, neboť § 15. mluví všeobecně: »Bylo-li manželství soudně rozvedeno,« neliší tedy rozvod dobrovolného od nedobrovolného, nýbrž jen praví, že kterýkoli z obou manželů může žádati za rozlukou pro nepřekonatelný odpor, nechce-li žalovati o rozlukou z důvodu jiného. Také není třeba, aby byla před 13. červnem 1919 již uplynula tříletá doba rozvodu; stačí skutečnost, že rozvod byl před působností zákona rozlukového povolen, aby řízení požívalo výhod rozvodů starých.

Pro případ, o který zde jde, jest nerozhodná otázka, zdali podmínka první věty § 16. lit. a) (»Jde-li o man-

želství, před působností tohoto zákona rozvedené«) vztahuje se i na citované ustanovení odstavce II. Z historie vzniku ustanovení o tom, že není třeba souhlasu druhého manžela, dalo by se souditi, že toto povážlivé ustanovení bude do budoucnosti platiti, dokud nebude zrušeno. Zákonodárce mohl jistě ustanovení výslovně omeziti jako přechodné na rozvody staré, ale neučinil toho. Mimo to: obě věty (»Jde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedená...« a druhá »Uplynula-li od provedení rozvodu tři léta«) byly v původním znění osnovy stejně postaveny vedle sebe, aniž se podmínka první vztahovala na druhou, neboť účinky tříletého rozvodu, jak je osnova obsahovala, vztahovaly se na všechny rozvody, tedy i budoucí. Tři léta plného odloučení manželů rozvedených byla považována za dostatečný důkaz nepřekonatelnosti odporu.

Naproti tomu litera c) § 16., ustanovující: »Nejde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené a nesouhlasí-li druhý manžel s rozlukou nebo tvrdí-li jiné důvody než nepřekonatelný odpor, soud odkáže žadatele na pořad práva«, svědčí pro výklad, že manželství rozvedené po 13. červnu 1919 nebudou nesporným řízením rozloučena ani po tříletém trvání rozvodu, nesvolí-li k tomu druhý manžel; rozluka tedy bude v takových případech možná jen po provedení sporu.

Ale tu přicházíme k podivnému výsledku. Druhý odstavec § 16. lit. a) tvoří přece myšlenkový celek. Platí-li vsunutá věta (o tom, že není třeba souhlasu obou manželů) jen pro rozvody staré, vztahovalo by se toto omezení, dedukované z § 16. lit. a), také na druhý kus téže věty, že není třeba dokazovati nepřekonatelný odpor ani rozváznost činu. Bylo by tedy při rozvodech nových třeba i souhlasu druhé strany i důkazu, že tu není čin nerozvázný a že odpor jest nepřekonatelný. Či máme v duchu zákona, ale v rozporu s jeho textem vztahovati podmíněčnou větu § 16. odst. II. »Jde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené« toliko na vsunutou větu o souhlase? Pak by platilo, že podmínka, kterou začíná II. odst. § 16. lit. a) vztahuje se na část druhé věty téhož odstavce, ale nikoli na její zbytek! Novelování § 16. zdá se býti naléhavě nutné a jest opravdu neuvěřitelné, že k němu dosud nedošlo.

Vraťme se však k našemu případu. Manželka, když ji bylo odmítnuto nové upravení existenčních podmínek, mohla odepřít souhlas s rozlukou prohlášením, že důvodem rozluky není nepřekonatelný odpor, nýbrž manželovo cizoložství, a že tedy dlužno věc odkázati dle § 16. lit. c) na pořad práva. Mám za to, že podmínka § 16. lit. c) (»Nejde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené«) nevztahuje se nikterak na druhou část věty »nebo tvrdí-li jiné důvody«. Neboť podmínka právě uvedená vsunuta byla do lit. c) jen jako logický důsledek vložky, vsunutě do lit. a) II. odstavce. Kdyby v ustanovení lit. c) nebylo této podmínky, vznikl by logický nesmysl. Věc by zněla takto: »Uplynula-li od provedení soudního rozvodu 3 léta, netřeba k rozluce souhlasu druhého manžela.« »Nesouhlasí-li druhý manžel s rozlukou, soud odkáže žadatele na pořad práva.« Jinak řečeno, nesporná cesta k rozluce nebyla by možná bez souhlasu druhého manžela, ač k nesporné přeměně rozvodu v rozlukou při tříletém trvání rozvodu není třeba souhlasu druhého manžela.